

Sygn. akt: I C 1237/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2020 r.

Sąd Rejonowy w Gdyni I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Piotr Jędrzejewski
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Świst Małgorzata

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 lutego 2020 r. w G.

sprawy z powództwa J. K. i E. K.

przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.

o zapłatę

I. Zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powodów J. K. i E. K. kwoty po 1.494,46 zł (jeden tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt cztery złote czterdzieści sześć groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 9 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty.

II. Oddala powództwo w pozostałej części.

III. Zasądza od pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powodów J. K. i E. K. kwoty po 352,50 zł (trzysta pięćdziesiąt dwa złote pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

IV. Zasądza solidarnie od powodów J. K. i E. K. na rzecz pozwanego (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwotę 366,80 zł (trzysta sześćdziesiąt sześć złotych osiemdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt: I C 1237/18

UZASADNIENIE

(Powodowie) E. K. i J. K. wnieśli pozew przeciwko (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. (pozwanemu) domagając się od pozwanego zapłaty na rzecz każdego z powodów kwoty po 2.403,17 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 9 sierpnia 2018r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu powodowie podnieśli, że w dniu 26 sierpnia 2008r, zawarli z pozwanym umowę kredytu w oparciu o stosowany przez bank wzorzec w celu sfinansowania zakupu domu jednorodzinnego. Kredyt został udzielony w złotych. Jak wskazują powodowie do wzorca pozwany wprowadził dodatkowy mechanizm zwany waloryzacją, mający posiłkowy, dodatkowy charakter względem głównych świadczeń stron. Zdaniem powodów postanowienia umowy zawarte w § 1 ust. 3, 10 ust. 4 oraz postanowienia Regulaminu udzielania kredytu zawarte w § 1 ust. 2 i ust. 3 stanowią niedozwolone postanowienia umowne i tym samym powodowie nie są związani tymi postanowieniami, które przewidują waloryzację kredytu kursem waluty obcej. Niezależnie od powyższego, powodowie wskazali, że umowa jest dotknięta wadami, które skutkują jej nieważnością. Jak bowiem wskazano umowa pozostaje sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, w tym z zasadą lojalności kontraktowej poprzez takie ukształtowanie

umowy przez silniejszego kontrahenta, które zezwala jej na wiążące ustalenie zobowiązań drugiej strony, a także poprzez nierównomierny rozkład ryzyka ekonomicznego; sprzeczna z naturą zobowiązania poprzez przekroczenie granic swobody umów i ukształtowanie umowy w taki sposób, że o treści decyduje jedna strona; sprzeczna z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego w zakresie, w jakim dopuszcza zmienność zadłużenia kapitałowego konsumenta i podwójną (piętrową) waloryzację długu poprzez pobieranie odsetek, waloryzowanie świadczenia oraz waloryzowanie odsetek. W przypadku stwierdzenia nieważności umowy powodowie domagają się zwrotu nadpłaconej części rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych w okresie od 15 października 2008r. do dnia 15 stycznia 2009r. po wyeliminowaniu mechanizmu waloryzacji.

(pozew k. 3-33, pismo procesowe powoda z dnia 28 stycznia 2019r. k. 419-423)

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości. Pozwany zakwestionował prawidłowość wyliczeń powodów, wskazując, że zostały one oparte o błędne założenie, pozostające w sprzeczności z umową, że kredyt został udzielony w złotych, podczas gdy nigdy, począwszy od zawarcia umowy, strony nie przyjęły takiej konstrukcji i od początku kredyt był kredytem waloryzowanym do kursu waluty obcej ((...)), a także, że wobec pozbawienia cech kredytu waloryzowanego jest on oprocentowany w wysokości przyjętej wyłącznie dla kredytów waloryzowanych do waluty obcej, podczas, gdy dla kredytów złotych pozwany stosował inne, wyższe oprocentowanie. Zdaniem pozwanego, powodowie nie wykazali, że umowa zawiera niedozwolone klauzule umowne. Przede wszystkim pozwany zaprzeczył, aby kształtował kursy walutowe w sposób dowolny i w ogóle miał taką możliwość, co znajduje odzwierciedlenie w § 2 ust. 4 Regulaminu. Jak argumentował pozwany, kurs walutowy wyznaczają uwarunkowania rynkowe (popyt i podaź), a nie bank. Pozwany określa jedynie aktualny kurs w oparciu o wartości rynkowe tj. dostępne w danym momencie na rynku oferty kupna i sprzedaży walut. Postanowienia Regulaminu wskazują na katalog istniejących obiektywnie czynników, niezależnych od woli banku, wpływających na ustalenie kursów walutowych. Pozwany podkreślił, że sporządzane przezeń tabele kursowe nie są sporządzane specjalnie na potrzeby waloryzacji umów kredytowych waloryzowanych kursem waluty obcej i są zamieszczane bezpłatnie na stronie internetowej banku. Terminy zapadalności kolejnych rat są różne i bank nie może sztucznie manipulować kursami walut. Pozwany zaprzeczył, aby postanowienia umowy były sprzeczne z dobrymi obyczajami. Pozwany zwrócił uwagę, że w dacie zawarcia umowy powód był osobą wykształconą, aktywną zawodowo, prowadzącą działalność gospodarczą i był osobą świadomą co do charakteru czynności prawnej, dokonał jej z dostatecznym rozeznaniem, a tym samym nie sposób uznać, że zawarł umowę nie rozumiejąc jej postanowień. Pozwany wskazał także, że z dniem 26 sierpnia 2011r. weszła w życie tzw. ustawa antyspreadowa, umożliwiająca kredytobiorcom spłatę bezpośrednio w walucie, jakiej kredyt został udzielony. Mimo tego, powodowie nie skorzystali z takiej możliwości. Tym samym niedozwolony charakter postanowień umownych został wyeliminowany przez wprowadzenie ustawy antyspreadowej. Pozwany podniósł również, że – wbrew twierdzeniom zawartym w pozwie – możliwe jest zastosowanie zabiegu tzw. redukcji utrzymującej skuteczność. Pozwany zaprzeczył także, aby umowa była sprzeczna z przepisem art. 69 ust. 1 Prawa bankowego bądź naturą stosunku prawnego, gdyż ustawa wprost przewiduje taki rodzaj kredytu. Nadto, zdaniem pozwanego, nie zachodzą podstawy do stwierdzenia nieważności umowy z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, albowiem od zawarcia umowa była korzystna dla powodów. Wysokość raty kredytu waloryzowanego kursem (...) po jej przeliczeniu z (...) na PLN na dzień zawarcia była niższa od raty tożsamego kredytu zaciągniętego w PLN o ponad 1.500 zł. W ocenie pozwanego waloryzacja/indeksacja nie stanowi obrotu dewizowego, nie narusza zasady walutowości i nie jest sprzeczna z art. 9 ust. 15 prawa dewizowego w brzmieniu obowiązującym od dnia 21 kwietnia 2007r. do 23 stycznia 2009r. Pozwany podniósł również, że powodowie nie spełnili świadczenia pod przymusem, a tym samym nie mogą domagać się zwrotu nienależnego świadczenia.

(odpowiedź na pozew k. 465-540)

USTALENIA FAKTYCZNE

1. W 2007r. powodowie E. K. i J. K. zawarli przedwstępną umowę sprzedaży nieruchomości zabudowanej domem jednorodzinny. W celu sfinansowania transakcji powodowie poszukiwali za pomocą E. oferty kredytu złotowego.

Po otrzymaniu informacji o dostępnych kredytach złotych, powodowie zdecydowali się na złożenie wniosku w pozwanym banku działającym wówczas pod (...) Banku S.A.

(dowód: przesłuchanie powoda J. K. płyta CD k. 844, przesłuchanie powódki

E. K. płyta CD k. 844)

2. W dniu 22 lipca 2008r. powodowie E. K. i J. K. złożyli wniosek o udzielenie im kredytu w kwocie 620.000 zł na okres kredytowania 324 miesięcy. Jako walutę kredytu powodowie wskazali (...), natomiast jako formułę spłaty malejące raty kapitałowo - odsetkowe.

(dowód: wniosek kredytowy k. 566-569)

3. Bank zbadał zdolność kredytową powodów w PLN i (...), stwierdzając, że kredyt w żadnej wysokości 620.000 zł mogą uzyskać tylko w (...). Podczas wypełnienia wniosku kredytowego pracownik banku poinformował powodów, że chcąc uzyskać kredyt w kwocie 620.000 zł powinni zaznaczyć jako walutę kredytu (...).

(dowód: przesłuchanie powoda J. K. płyta CD k. 844, przesłuchanie powódki

E. K. płyta CD k. 844)

4. W dniu 4 sierpnia 2008r. bank podjął decyzję o udzieleniu powodom kredytu w kwocie 620.000 zł. Jako walutę waloryzacji kredytu wskazano (...). W decyzji wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 1 sierpnia 2008r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku SA wynosi 322.950,30 CHF. Jednocześnie wskazano, że podana kwota ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej.

(dowód: decyzja kredytowa k. 570-571)

5. W dniu 26 sierpnia 2008r. powodowie E. K. i J. K. zawarli z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). Zgodnie z § 1 bank udzielił powodom kredytu w wysokości 620.000 zł na zakup na rynku wtórnym własności działki nr (...) zabudowanej domem jednorodzinny położonej w G. przy ul. (...) i refinansowanie wkładu własnego. Walutą waloryzacji kredytu był (...) (§ 1 ust. 3). Okres kredytowania wynosił 324 miesięcy od dnia 26 sierpnia 2008r. do 25 sierpnia 2035r. (§ 1 ust. 4). Powodowie byli zobowiązani do spłaty malejących rat kapitałowo – odsetkowych (§ 1 ust. 5). Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo – odsetkowych w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłaty. Harmonogram spłaty był sporządzany w (...). Raty kapitałowo – odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującego na dzień spłaty z godz. 14:50 (§ 10 ust. 4). Wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo – odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 12 ust. 5). Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności MultiBanku z tytułu umowy kredytowej, bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa (§ 15 ust. 4). Kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony kredyt, wynoszącej 2,78 %, powiększonej o stałą marżę w wysokości 1,15 %. Zmiana oprocentowania następowała w przypadku zmiany stawki bazowej LIBOR 3M o co najmniej 0,10 punktu procentowego (§ 9). Integralną część umowy stanowił Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – M.. Kredytobiorcy oświadczyli, że przed zawarciem umowy zapoznali się z tym dokumentem i uznają jego wiążący charakter (§ 25 ust. 1). Podpisując umowę powodowie oświadczyli, że zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują. Nadto, oświadczyli,

że są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ 29 ust. 2).

6. W trakcie trwania stosunku prawnego, w dniu 13 października 2011r. strony zawarły aneks do umowy, który dotyczył wyłącznie ubezpieczenia kredytu.

(dowód: umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...)

waloryzowany kursem (...) k. 175-182, harmonogram spłaty kredytu k. 589-592, aneks z dnia 13 października 2011r. k. 575)

7. Zgodnie z § 1 ust. 2 Rozdziału III. Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach M. (dalej: Regulamin) M. udziela kredytów i pożyczek waloryzowanych kursem m.in. (...) według tabeli kursowej (...) Banku SA. Kredyty waloryzowane mogą być udzielane zarówno posiadaczom M., jak i osobom nieposiadającym tego rachunku. Wedle ust. 3 kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę. Zgodnie z § 22 ust. 2 Regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo – odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określona jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty. Wedle ust. 3 wysokość rat odsetkowych i odsetkowo – kapitałowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) Banku SA na dzień spłaty. W myśl § 32 ust. 1 w trakcie okresu kredytowania kredytobiorca może poprzez złożenie wniosku w dowolnym czasie i dowolną ilość razy zmienić walutę, będącą podstawą waloryzowania kredytu. Zgodnie z § 34 ust. 1 Regulaminu przewalutowanie kredytu na złotowy odbywa się po kursie sprzedaży dotychczasowej waluty kredytu wg tabeli kursowej (...) Banku SA.

(dowód: Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w

ramach M. k. 183-199)

8. Zawarcie umowy kredytowej nie było poprzedzone negocjacjami stron. Przed zawarciem umowy pracownik banku wskazywał na korzyści wynikające z zawarcia umowy kredytu waloryzowanego w (...), zapewniał powodów, że frank szwajcarski jest walutą stabilną i bezpieczną, a wahania kursowe nie są wyższe niż 30 %. Przed zawarciem umowy powodowie nie zostali poinformowani o mechanizmie wyliczania rat według kursu (...). Dla rozliczenia kredytu zostało założone konto złotowe. W harmonogramie spłaty wysokość rat kredytu została określona w (...).

(dowód: przesłuchanie powoda J. K. płyta CD k. 844, przesłuchanie powódki

E. K. płyta CD k. 844)

9. W chwili zawarcia umowy powódka pracowała jako lekarz anestezjolog w (...) Centrum (...) w G., zaś powód prowadził działalność gospodarczą pod firmą (...) w zakresie tłumaczeń medycznych.

(dowód: wniosek kredytowy k. 566-569)

10. Przedmiotowy kredyt został uruchomiony w dniu 12 września 2008r., przy czym kwota w wysokości 160.000 zł, stanowiła refinansowanie wkładu własnego kredytobiorców, zaś kwota 460.000 zł została wypłacona na wskazany rachunek bankowy zbywców. Kredyt został wypłacony w złotych.

(dowód: wniosek o wypłatę kredytu k. 588, zaświadczenie z dnia 31 maja 2017r. k. 201,

potwierdzenie uruchomienia kredytu k. 593, przesłuchanie powoda J. K. płyta

CD k. 844, przesłuchanie powódki E. K. płyta CD k. 844)

11. W trakcie spłaty kredytu uiszcili m.in. następujące raty kapitałowo – odsetkowe:

- w dniu 15 października 2008r. w kwocie 5.610,56 zł (w tym odsetki – 3.440,73 zł, kapitał – 2.169,83 zł);
- w dniu 17 listopada 2008r. w kwocie 6.018,83 zł (w tym odsetki – 3.636,09 zł, kapitał – 2.382,74 zł);
- w dniu 15 grudnia 2008r. w kwocie 5.883,93 zł (w tym odsetki – 3.462,55 zł, kapitał – 2.421,38 zł)
- w dniu 15 stycznia 2009r. w kwocie 5.733,88 zł (w tym odsetki – 2.957,69 zł, kapitał – 2.776,19 zł).

(dowód: zaświadczenie banku k. 202-206)

12. W okresie, którego dotyczy żądanie pozwu, oprocentowanie kredytu kształtowało się w sposób następujący:

- 5,43 % w okresie od 12 września 2008r. do 15 października 2008r.
- 5,58 % w okresie od 16 października 2008r. do 15 listopada 2008r.
- 5,42 % w okresie od 16 listopada 2008r. do 15 grudnia 2008r.
- 3,92 % w okresie od 16 grudnia 2008r. do 15 stycznia 2009r.

(dowód: zaświadczenie banku k. 207)

13. Powodowie nie zawarli aneksu do umowy przewidującego możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w (...) po wejściu w życie umowy ustawy antyspreadowej, obawiając się, czy będzie to dla nich korzystne i bezpieczne.

(dowód: przesłuchanie powoda J. K. płyta CD k. 844, przesłuchanie powódki

E. K. płyta CD k. 844)

14. Pismem z dnia 24 lipca 2018r. powodowie reprezentowani przez fachowego pełnomocnika wezwali pozwanego do zwrotu kwoty 245.700 zł w nieprzekraczalnym terminie 7 dni. Wezwanie zostało pozwanemu doręczone w dniu 1 sierpnia 2018r.

(dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 24 lipca 2018r. wraz z potwierdzeniem doręczenia k.

398-399)

OCENA DOWODÓW

15. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił po wszechstronnym rozważeniu całego zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego w postaci dowodów z dokumentów, a także dowodu z przesłuchania powodów.

16. Oceniając zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy, Sąd nie dopatrył się żadnych podstaw do kwestionowania wiarygodności i mocy dowodowej dokumentów prywatnych powołanych w ustaleniach stanu faktycznego. Podkreślić bowiem należy, iż żadna ze stron nie kwestionowała autentyczności tych dokumentów, ani też nie zaprzeczyła, iż osoby podpisane pod tymi dokumentami nie złożyły oświadczeń w nich zawartych. Sąd także nie doszukał się żadnych okoliczności mogących wzbudzać wątpliwości co do autentyczności wyżej wskazanych dokumentów. Po rozważeniu całego zebranego materiału dowodowego, w ramach swobodnej oceny dowodów, Sąd uznał, że przedmiotowe dokumenty przedstawiają rzeczywistą treść stosunku prawnego zawartego przez strony, a także okoliczności związane z zawarciem umowy.

17. Sąd nie doszukał się również podstaw do kwestionowania zeznań powodów dotyczących okoliczności zawarcia umowy kredytowej, w tym zakresu informacji udzielonych im przed zawarciem umowy dotyczących sposobu kształtowania kursu (...). Zdaniem Sądu zeznania powodów są szczerze, spontaniczne, spójne, niesprzeczne z innymi dowodami, uznanymi przez Sąd za niewątpliwie wiarygodne. Nadto, zeznania powodów nie budzą żadnych wątpliwości w świetle zasad doświadczenia życiowego oraz logicznego rozumowania.

18. Żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie miały załączone do pozwu oraz do odpowiedzi na pozew opracowania eksperckie, opinie prawne i artykuły prasowe etc. Sąd nie jest bowiem w żadnym zakresie związany stanowiskami czy poglądami osób trzecich co do interpretacji prawa, a wskazane materiały stanowiły jedynie część argumentacji stron. Podobnie wiążącego charakteru nie mają stanowiska organów i instytucji (...), Prezes UOKiK, Rzecznik (...)). Z tego względu – na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 kpc Sąd oddalił wnioski dowodowe stron w tym zakresie.

19. Jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy, Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie świadka M. D.. Podkreślić bowiem należy, iż świadek nie uczestniczył w procesie zawierania umowy z powodami, zatem jego zeznania są nieprzydatne do ustalenia, jakie informacje dotyczące ryzyka walutowego czy mechanizmu przeliczania kredytu zostały powodom faktycznie udzielone. Samo istnienie określonych procedur w pozwanym banku dotyczących informowania konsumentów o ryzyku walutowym nie oznacza, że takie informacje zostały rzeczywiście powodom udzielone. Natomiast w zakresie dotyczącym wykonywania umowy, w tym kształtowania kursu (...) w trakcie trwania stosunku prawnego czy wpływu wydarzeń na rynkach finansowych na wysokość rat kapitałowo – odsetkowych zeznania ww. świadka nie miałyby żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie bowiem z ugruntowanym stanowiskiem judykatury okoliczności związane z wykonywaniem umowy pozostają bez znaczenia dla oceny umowy pod kątem abuzywności, gdyż oceny zgodności postanowień umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy.

20. Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, albowiem z uwagi na zakres żądania (zwrot nadpłaconej części rat za cztery miesiące) nie było potrzeby zasięgnięcia wiadomości specjalnych, a uwzględnienie wniosku doprowadziłoby jedynie do nieuzasadnionego przedłużenia niniejszego postępowania. Podkreślić bowiem należy, iż wyliczenie nienależnie pobranej części raty sprowadza się do podstawienia danych do wzoru matematycznego i te działania matematyczne Sąd był w stanie przeprowadzić samodzielnie.

ROZWAŻANIA PRAWNE

21. W przedmiotowej sprawie powodowie domagali się zapłaty na ich rzecz kwot po 2.403,17 zł wraz z odsetkami ustawowymi, wskazując, że postanowienia umowy kredytu waloryzowanego (...) dotyczące mechanizmu przeliczania kwoty zobowiązania w momencie spłaty rat kapitałowo – odsetkowych stanowią niedozwolone klauzule umowne i w związku z tym nie wiążą powodów jako konsumentów, a nadpłacona część rat kredytu podlega zwrotowi jako świadczenie nienależne, a także podnieśli, że zawarta przez strony umowa kredytowa jest nieważna jako sprzeczna z ustawą oraz zasadami współżycia społecznego. W tym stanie rzeczy podstawę prawną powództwa stanowiły przepisy art. 410 kc w zw. z art. 405 kc. Stosownie do art. 410 § 1 kc przepisy dotyczące bezpodstawnego wzbogacenia stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Zgodnie z treścią art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

22. W celu rozstrzygnięcia niniejszej sprawy należało dokonać tzw. kontroli incydentalnej kwestionowanych przez powodów postanowień umownych zawartych w umowie kredytowej oraz Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach M.. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to

postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Z kolei wedle art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

23. W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że sporna umowa kredytowa jest umową jednostronnie profesjonalną, albowiem powodowie nie zawierali jej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, lecz występowali jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. w celu sfinansowania zakupu nieruchomości. Wynika to jednoznacznie z treści umowy i nie było w żaden sposób kwestionowane przez stronę pozwaną.

24. W świetle wymienionych powyżej przesłanek dla uznania postanowień przedmiotowych umów za abuzywne konieczne było ustalenie, że nie zostały one uzgodnione indywidualnie. W myśl art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z treścią art. 385¹ § 4 k.c. ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, a więc w niniejszej sprawie na stronie pozwanej. Jak wskazuje się w judykaturze przez "rzeczywisty wpływ" – o jakim mowa w cytowanym powyżej przepisie – należy rozumieć realną możliwość oddziaływania na treść postanowień umownych. Z tego też powodu okoliczność, iż konsument znał treść danego postanowienia i rozumiał je, nie przesądza o tym, że zostało ono indywidualnie uzgodnione. Za uzgodnione indywidualnie trzeba bowiem uznawać tylko takie klauzule umowne, na których treść istotnie mógł on w praktyce oddziaływać. Chodzi zatem o postanowienia rzeczywiście, a nie w sposób fingowany, negocjowane bądź o klauzule włączone do umowy wskutek propozycji zgłoszonej przez konsumenta. Trzeba więc badać, czy konsument miał realny wpływ na ewentualną zmianę klauzul proponowanych przez przedsiębiorcę i czy z możliwości tej zdawał sobie sprawę (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 sierpnia 2019r., I ACa 79/19, L.). Zatem, postanowieniem indywidualnie uzgodnionym w myśl przepisu art. 385¹ § 1 k.c. nie jest postanowienie, którego treść konsument mógł negocjować, lecz takie postanowienie, które rzeczywiście powstało na skutek indywidualnego uzgodnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 maja 2015r., VI ACa 995/14, L.). Ponadto, pamiętać należy, że wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść (por. wyrok Sądu Apelacyjnego Warszawa z dnia 15 maja 2012r., VI ACa 1276/11, L.).

25. W świetle powyższych rozważań nie sposób uznać, że strona pozwana sprostала spoczywającemu nań ciężarowi dowodu i wykazała, że powodowie będący konsumentami mieli jakikolwiek wpływ na kształt postanowień umowy w kwestionowanym zakresie. Przede wszystkim należy zauważyć, że część kwestionowanych postanowień zawarta była w Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach M., a więc we wzorcu umownym jednostronnie przygotowanym przez kredytodawcę przed zawarciem umowy i przeznaczonym do wielokrotnego stosowania w ramach prowadzonej działalności bankowej. Wzorzec ten nie zawierał żadnych elementów indywidualizujących dany stosunek prawny, albowiem takie postanowienia zawarte były w umowie. Nadto, pozwany nie przedstawił żadnych dowodów świadczących o tym, że była możliwość zmiany spornych klauzul umownych w wyniku negocjacji stron. Bez znaczenia pozostaje treść oświadczenia powodów zawartego w § 29 ust. 2 umowy kredytowej. Przedmiotowe oświadczenie ma bowiem charakter blankietowy, a w toku niniejszego procesu pozwany nie wykazał, że udzielił powodom przed zawarciem umowy wyczerpującej informacji dotyczącej dostępnych rodzajów kredytów, czy też skutków związanych z wyborem konkretnego kredytu i sposobu spłaty, w tym dokładnych i konkretnych informacji związanych ze sposobem przeliczania rat kapitałowo – odsetkowych w momencie spłaty, a także sposobu ustalania kursów (...) czy spreadu walutowego itd. Informacja zawarta w oświadczeniu ma ogólny charakter i nie zawiera żadnych konkretnych danych pozwalających na ustalenie, że taka

szczegółowa i wyczerpująca informacja została rzeczywiście przekazana konsumentowi. Pozwany podnosił, że kryteria wyznaczania kursów walutowych zostały określone w § 2 ust. 4 zmienionego Regulaminu. Jednakże należy wskazać, że zmiana Regulaminu nastąpiła już w trakcie trwania stosunku prawnego (wg deklaracji pozwanego w 2009r.), a więc na etapie zawierania umowy wskazane w nim informacje nie były powodom znane. Pamiętać przy tym należy, iż żądanie pozwu dotyczy wyłącznie okresu od października 2008r. do stycznia 2009r., a więc okresu przed zmianą Regulaminu. Nadto, nie wykazano, aby nowy Regulamin został powodom doręczony. Ponadto, wskazano w nim w sposób bardzo ogólny czynniki wpływające na wysokość kursu waluty obcej, nie wskazując w jaki dokładnie sposób pozwany ustala wysokość kursu (...). Zatem, w świetle zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego należało uznać, że sporne klauzule umowne nie zostały indywidualnie uzgodnione. W ocenie Sądu nie ma również żadnych podstaw do uznania, że powodowie następczo tj. poprzez przystąpienie do wykonywania umowy, wyrazili zgodę na takie ukształtowanie postanowień umowy. Podkreślić bowiem należy, iż zgoda konsumenta musi być wyrażona w sposób wyraźny, jednoznaczny i stanowczy, co wyklucza możliwość sanowania wadliwego postanowienia poprzez faktyczną realizację umowy i to ze skutkiem *ex tunc*.

26. W myśl art. 385¹ § 1 kc za abuzywne nie mogą zostać uznane postanowienia określające główne świadczenia stron, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W przedmiotowej sprawie Sąd podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy, iż postanowienia bankowego wzorca umownego zawierającego uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej (klauzulę tzw. spreadu walutowego) nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385[1] § 1 zdanie drugie kc (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016r., I CSK 1049/14, L.). W wyroku z dnia 1 marca 2017r., IV CSK 285/16, LEX nr 2308321 Sąd Najwyższy wskazał, że postanowienie umowy zawierające uprawnienie banku do przeliczenia sumy wykorzystanego kredytu przy użyciu kursu waluty obcej nie dotyczy głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie kc. Klauzula waloryzacyjna nie jest objęta wyłączeniem zawartym w tym przepisie, ponieważ nie określa ona świadczenia głównego, a wprowadza jedynie reżim jego podwyższenia. W przypadku spornej umowy postanowienia przewidujące uprawnienie banku do przeliczania rat kapitałowo – odsetkowych w odniesieniu do kursu (...) określają wyłącznie dodatkowy mechanizm indeksacyjny głównych świadczeń stron. W związku z powyższym należało uznać, że kwestionowane klauzule mogą być przedmiotem kontroli incydentalnej w ramach art. 385¹ § 1 kc.

27. Dla uznania spornych klauzul za abuzywne konieczne było także ustalenie, czy klauzule te kształtują prawa i obowiązki powodów jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jej interesy. Jak wskazuje się w doktrynie w stosunkach z konsumentami szczególne znaczenie mają te oceny zachowań podmiotów w świetle dobrych obyczajów, które odwołują się do wartości takich jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, szczerłość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, będą uznawane za sprzeczne z dobrymi obyczajami. W szczególności w taki sposób kwalifikowane są wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy (por. M. Bednarek [w:] E. Łętowska (red.) System prawa prywatnego, t. 5, Warszawa 2006, s. 662-663; W. Popiołek [w:] K. Pietrzykowski (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, t. I, 2005, art. 3851, nb 7; K. Zagrobelny [w:] E. Gniewek (red.) Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2008, art. 3851, nb 9). Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą także działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania u klienta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności (por. I. Wesołowska [w:] C. Banasiński (red.) Niedozwolone postanowienia umowne, w: Standardy wspólnotowe w polskim prawie ochrony konsumenta, Warszawa 2004, s. 180). Postanowienia umowy lub wzorca umownego rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie, znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Pojęcie rażącego naruszenia interesów konsumenta nie może być sprowadzane tylko do wymiaru czysto ekonomicznego; należy też uwzględnić niewygodę organizacyjną, nierzetelność traktowania, wprowadzenie w błąd, naruszenie prywatności konsumenta (por. wyrok SN z 6 października 2004 r., I CK 162/04, (...) 2005, Nr 12, poz. 136; wyrok SN z 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, B. (...), Nr 11). W wyroku z dnia 13 lipca 2005r. I CK 832/04 Sąd Najwyższy stwierdził, że „w rozumieniu art. 385[1] § 1 KC "rażące naruszenie interesów konsumenta" oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym

stosunku obligacyjnym, natomiast "działanie wbrew dobrym obyczajom" w zakresie kształtowania treści takiego stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku". Natomiast ocena, czy dane postanowienie wzorca umowy, kształtując prawa i obowiązki konsumenta, „rażąco” narusza interesy konsumenta, uzależniona jest od tego, czy wynikająca z tego postanowienia nierównowaga praw i obowiązków stron (nierównowaga kontraktowa) na niekorzyść konsumenta jest istotna, znacząca (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 2 sierpnia 2017r., I ACa 263/17, L.).

28. Analizując sporne klauzule umowne zawarte zarówno w umowie, jak i w Regulaminie kredytowania należy zwrócić w pierwszej kolejności uwagę, że nie przewidują one żadnych kryteriów ustalania kursów sprzedaży waluty obcej w przypadku określenia wysokości rat kapitałowo – odsetkowych. Jak wskazano już powyżej bezzasadne pozostają przy tym twierdzenia strony pozwanej, że takie kryteria zostały przewidziane w § 2 ust. 4 zmienionego Regulaminu, skoro zmiana nastąpiła już w trakcie wykonywania umowy, w okresie późniejszym niż okres, którego dotyczy żądanie pozwu. W samej umowie jak też w Regulaminie obowiązującym w dacie zawarcia umowy nie wskazano żadnych czynników, jakie mają wpływ na wyznaczanie kursu (...), w tym nie ma odniesienia kursu waluty będącego podstawą przeliczania kredytu i rat kredytowych do kursów notowanych na rynkach walutowych, co pozwalałoby na ustalenie, że przyjmowany przez bank kurs był kursem rynkowym. Zwrócić także należy uwagę, iż w umowie nie wskazano sposobu udostępnienia Tabeli kursowej, w której określono wiążący drugą stroną kurs waluty. Nie wykazano również, aby przy zawarciu umowy powodowie uzyskali od pozwanego informacje dotyczące sposobu ustalania kursów waluty obcej, które służyły do przeliczania raty w formie osobnego dokumentu. Konsument nie był zatem w żaden sposób informowany o sposobie ustalania kursu sprzedaży waluty, według której następowała spłata kredytu. Umowa odsyłała jedynie do Tabeli kursowej, która była ustalana w sposób jednostronny przez pozwanego bank. Niewątpliwie, ustalone przez bank kursy waluty (...) bezpośrednio przekładały się na wysokość raty kredytu w PLN. Brak określenia, czym kieruje się bank ustalając wysokość kursów walut obcych oraz sposobu w jaki tego dokonuje, rodzi ryzyko, że wysokość kursu ustalona przez bank może być określona na poziomie znacznie wyższym niż średnia wartość na rynku walutowym, co zabezpiecza wyłącznie interes banku. Brak oparcia zasad ustalania kursów o przejrzyste, jednoznaczne i obiektywne kryteria rodzi ryzyko uzyskania dodatkowego wynagrodzenia przez bank kosztem kredytobiorcy. Wysokość zobowiązania kredytobiorcy po przeliczeniu według kursów określonych w Tabeli może bowiem osiągnąć niczym nieograniczoną dowolną wysokość i nastąpić na każdym etapie długoletniego wykonywania umowy. Jest oczywiste przy tym, że bank jako profesjonalista i silniejsza strona umowy powinien formułować wszystkie dokumenty kierowane do konsumentów w sposób precyzyjny i jasny. Powyższy wymóg nabiera szczególnego znaczenia w przypadku umów o znacznym stopniu skomplikowania i długim okresie związania stron. Konsument powinien przed zawarciem umowy otrzymać jasną i pełną informację o wszystkich skutkach wprowadzenia określonej konstrukcji. W przedmiotowej sprawie powodowie nie otrzymali pełnej i zrozumiałej dla nich informacji dotyczącej mechanizmu przeliczania waluty, sposobu ustalania kursów, nie wytłumaczono im na czym w rzeczywistości polega zastosowany mechanizm ani oraz jakie są jego skutki dla ostatecznego salda kredytu. Tym samym powodowie nawet w przybliżeniu nie mogli oszacować konsekwencji ekonomicznych umowy. W toku niniejszego postępowania strona pozwana nie zdołała wykazać, że jednostronnie określone przez nią kursy walutowe służące przeliczaniu wysokości rat kredytu stanowiły obiektywny wskaźnik, niezależny od woli pozwanego. Jednocześnie, w umowie nie zastrzeżono dla konsumenta żadnych instrumentów pozwalających kontrolować i weryfikować kurs waluty, jakim posługiwał się bank. W wyroku z 19 grudnia 2017r., I CSK 139/17 Sąd Najwyższy stwierdził, że mechanizm indeksacji czy waloryzacji świadczenia umownego oparty na odniesieniu wartości tego świadczenia do waluty obcej, powinien zasadzać się na jasnym określeniu kursu tej waluty służącego do przeliczania. W przypadku, gdy uprawnienie do ustalania kursu waluty pozostawiono tylko jednej stronie umowy, bez kontroli drugiej strony, nie odpowiada powyższym wymogom. W wyroku z dnia 30 kwietnia 2014r., C-26/13 (...):EU:C:2014:282 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej analizując warunek umowy, zezwalający przedsiębiorcy na obliczenie wysokości należnych od konsumenta rat miesięcznych według stosowanego przez tego przedsiębiorcę kursu sprzedaży waluty obcej, skutkujący podwyższeniem kosztów usługi finansowej obciążających konsumenta, zwrócił uwagę, że wobec art. 3 i 5 dyrektywy 93/13, a także z pkt 1 lit. j) i l) oraz z pkt 2 lit. b) i d) i załącznika do tej dyrektywy, zasadnicze znaczenie ma kwestia, czy umowa wskazuje w sposób przejrzysty powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty obcej, a także związek między tym

mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument mógł przewidzieć, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne. Konsument powinien wiedzieć nie tylko o istnieniu różnicy, ogólnie obserwowanej na rynku papierów wartościowych, między kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne, jakie niesło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu. Niezależnie od powyższego Sąd miał na względzie, iż w przedmiotowej sprawie powodowie nie tylko nie uzyskali od banku stosowanych informacji, ale byli przez pracownika banku zapewniani o stabilności waluty obcej oraz o tym, że oferowany kredyt jest w pełni bezpieczny i korzystny dla kredytobiorcy. Mając na względzie ogół przedstawionych powyżej okoliczności Sąd uznał, że kwestionowane postanowienia umowne są sprzeczne z dobrymi obyczajami, albowiem naruszają równowagę kontraktową stron stosunku prawnego, zapewniając jednej z nich prawo do arbitralnej i niekontrolowanej zmiany wysokości zobowiązania. Jednocześnie taki sposób ukształtowania stosunku prawnego na niekorzyść konsumenta, który nie tylko został pozbawiony prawa kontrolowania drugiej strony, ale też prawa do informacji o mechanizmie przeliczania wartości zobowiązania i ustalania kursów waluty, prowadzi do rażącego naruszenia interesów ekonomicznych konsumenta. Wobec zaniechania obowiązków informacyjnych przez bank konsument nie miał możliwości podjęcia należytej przemyślanej decyzji co do zawarcia umowy. Podkreślić należy, iż zawarcie spornej umowy miało miejsce w 2008r., w czasie kiedy świadomość ogółu społeczeństwa w przedmiocie zasad udzielania kredytów denominowanych i waloryzowanych oraz stosowanych w nich mechanizmów związanych ze zmianami kursów walut była znikoma. Pojęcia takie jak spread walutowy do powszechnego użycia weszły dopiero, gdy nastąpił wzrost wartości (...), a tym samym kiedy w debacie publicznej pojawił się problem konsumentów posiadających kredyty w tej walucie. Wcześniej pojęcie to znane było wyłącznie wąskiemu kręgowi ekspertów finansowych. W tych okolicznościach, tym bardziej, na kredytodawcach spoczywał obowiązek udzielenia konsumentom pełnej, dokładnej i precyzyjnej informacji, pozwalającej przeciętnemu konsumentowi na podjęcie dostatecznie przemyślanej decyzji o zawarciu umowy. Tymczasem, zakres informacji udzielonych przez pozwanego nie pozwala na przyjęcie, że w rozpatrywanym przypadku mamy do czynienia z dostatecznie i należyście poinformowanym konsumentem. Jednocześnie należy wskazać, że sama świadomość konsumentów co do tzw. „ryzyka walutowego” nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia. Należy bowiem odróżnić wiedzę o pewnych ogólnych mechanizmach finansowych (ryzyko walutowe, zmienność wyceny walut obcych) od obowiązku banku określenia w umowie kryteriów ustalania kursów walut przez wyłącznie jedną stronę stosunku prawnego (bank). Jak wskazuje się w judykaturze (...) dla oceny, czy zachodzi sprzeczność z dobrymi obyczajami istotne jest, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument zgodziłby się na sporne postanowienia wzorca w drodze negocjacji indywidualnych (por. wyrok (...) z dnia 14 lutego 2013r., C-415/11, A., (...):EU:C:2013:164 pkt 68 i 69). W okolicznościach niniejszej sprawy, należy sądzić, że w przypadku, gdyby konsument dysponował pełną informacją co do skutków przewidzianego w umowie mechanizmu zmian kursowych, zależnego wyłącznie od drugiej strony stosunku prawnego, w konsekwencji czego możliwy był wzrost wysokości raty kapitałowo – odsetkowej w przypadku istotnej zmiany kursu (...) w stosunku do PLN, to nie podjąłby decyzji o zawarciu umowy. W świetle zasad doświadczenia życiowego trudno wyobrazić sobie sytuację, że rozsądny konsument akceptuje i godzi się na znaczne zwiększenie swojego zadłużenia wobec banku w trakcie wykonywania umowy. W przypadku bowiem kredytobiorców zawierających umowy kredytu waloryzowanego walutą obcą, w przypadku zmiany kursu (...) wysokość zobowiązania pozostałego do spłaty znacznie wzrastała, mimo wieloletniego spłacania kredytu. Zawarcie umowy, zawierającej postanowienia umowne prowadzące do wskazanych powyżej skutków, jest sprzeczne z interesem ekonomicznym konsumenta.

29. Zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 kc postanowienia abuzywne mają ten skutek, że nie wiążą konsumenta. W myśl art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków. W wyroku z dnia 3 października 2019r. w sprawie C-260/18 (K. D., J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...)) z siedzibą w W., prowadzący działalność w Polsce w formie oddziału pod nazwą Raiffeisen Bank (...) Oddział

w Polsce, dawniej (...) Bank (...) SA z siedzibą w W.) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził w pkt 39 m.in. że „celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, a w szczególności drugiego członu zdania, nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi, jaką umowa ustanawia między prawami i obowiązkami stron umowy, rzeczywistą równowagą pozwalającą na przywrócenie równości między nimi, przy czym uściślono, że dana umowa musi co do zasady nadal obowiązywać bez zmian innych niż wynikające ze zniesienia nieuczciwych warunków. O ile ten ostatni warunek jest spełniony, dana umowa może, zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, zostać utrzymana w mocy, pod warunkiem że zgodnie z przepisami prawa krajowego takie utrzymanie w mocy umowy bez nieuczciwych postanowień jest prawnie możliwe, co musi zostać zweryfikowane przy zastosowaniu obiektywnego podejścia (zob. podobnie wyrok z dnia 14 marca 2019 r., D., C-118/17, EU:C:2019:207, pkt 40, 51; a także wyrok z dnia 26 marca 2019 r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 57)”. Podkreślić należy, iż możliwość zastąpienia abuzywnych postanowień umownych, która stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, jest ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę, i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie mają zawierać nieuczciwych warunków (zob. podobnie wyroki: z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 81; a także z dnia 26 marca 2019 r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 59). W niniejszej sprawie Sąd nie znalazł podstaw, aby w miejsce postanowień umownych uznanych za abuzywne wprowadzać inny miernik wartości. W polskim systemie prawnym nie istnieją bowiem przepisy, w tym przepisy dyspozytywne, które mogłyby znaleźć zastosowanie w sytuacji uznania abuzywności umownych klauzul waloryzacyjnych. Podzielić również należy pogląd prawny wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku z dnia 14 grudnia 2017 r., I ACa 447/17, L., iż zastąpienie uznanych za niedozwolone postanowień umowy przesłankami z art. 358 § 3 kc jest niedopuszczalne. Ponadto, zgodnie z wyrokiem (...) z dnia 3 października 2019 r. art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę. Tym samym nie ma także podstaw do zastąpienia w oparciu o art. 56 kc zastosowanych w umowie mechanizmów waloryzacyjnych mechanizmami opierającymi się o obiektywne wskaźniki waloryzacyjne w postaci kursów kupna sprzedaży franka szwajcarskiego, ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski. Sąd może zastosować tylko przepisy dyspozytywne, czyli takie, które przewidują ich zastosowanie „jeśli strony nie umówiły się inaczej”.

30. Jak stwierdził (...) w cytowanym już powyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego go prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych warunków nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 zasadniczo nie stoi na przeszkodzie jej unieważnieniu. W przypadku przedmiotowej umowy usunięcie z umowy klauzul abuzywnych niewątpliwie skutkowałoby zniesieniem mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, a w konsekwencji doprowadziłoby – pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do (...). Eliminacja spornych klauzul umownych uniemożliwia jednoznaczne ustalenie obowiązującego strony kursu walut po dniu zawarcia umowy. Jednocześnie, nie można uznać, że strony zawarły umowę kredytu złotowego z oprocentowaniem LIBOR, charakterystycznym dla kredytów walutowych, albowiem nie było w tym względzie zgodnego zamiaru obu stron. Pozwany bowiem jednoznacznie wskazał, że nie zamierzał zawierać umowy kredytu złotowego oprocentowanego według stawki bazowej LIBOR, stosowanej do walut obcych. Bank wskazał, że w przypadku kredytów złotych stosuje wyższe oprocentowanie i nie przystałby na zawarcie umowy kredytu złotowego z niższym oprocentowaniem wynikającym z zastosowania stawki bazowej LIBOR, gdyż nie było to dla niego opłacalne. Stąd, wobec niemożności uznania spornej umowy za umowę kredytu złotowego oraz wobec braku możliwości ustalenia kursu przeliczania waluty choćby z uwagi na brak odpowiednich przepisów dyspozytywnych strony pozostają w niepewności co do sposobu wyznaczenia wysokości rat spłat kredytu na przyszłość. Taki stan rzeczy byłby niekorzystny dla kredytobiorców. Jednocześnie należy wskazać, że strona powodowa reprezentowana

przez fachowego pełnomocnika w sposób wyraźny i stanowczy wyraziła zgodę na stwierdzenie nieważności umowy kredytowej.

31. Zdaniem Sądu umowa zawarta przez strony jest nieważna. Przede wszystkim należy wskazać, że w świetle powyższych rozważań nie ulega wątpliwości, że jedna strona stosunku prawnego przyznała sobie uprawnienie do wiążącego ukształtowania stosunku prawnego po zawarciu umowy. Brak określenia sposobu ustalania kursów (...), a także przyznania drugiej stronie instrumentów pozwalających kontrolować bank, przesądza o tym, że wysokość zobowiązania mogła być dowolnie kształtowana tylko przez jedną stronę umowy. W świetle ugruntowanego orzecznictwa klauzule umowne dopuszczające dokonywanie jednostronnej zmiany wysokości zobowiązania w sposób niekontrolowany jest sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego (por. uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 6 marca 1992r., III CZP 141/91, L.). Sąd miał również na uwadze, że umowa została zawarta w czasie, gdy obowiązywała zasada walutowości (art. 358 § 1 kc). Wyjątki od tej zasady zostały określone w ustawie z dnia 27 lipca 2002r. Prawo dewizowe. W myśl art. 3 ust. 1 tej ustawy dokonywanie obrotu dewizowego jest dozwolone, z zastrzeżeniem ograniczeń określonych w art. 9, w zakresie których nie udzielono zezwoleń dewizowych, o których mowa w art. 5. Zgodnie z art. 9 ograniczeniom podlega zawieranie umów oraz dokonywanie innych czynności prawnych, powodujących lub mogących powodować dokonywanie w kraju rozliczeń w walutach obcych, a także dokonywanie w kraju takich rozliczeń, z wyjątkiem przypadków, w których czynności te są dokonywane w dozwolonym, na podstawie ustawy lub zezwolenia dewizowego, obrocie dewizowym:

a) z zagranicą, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 17 lit. a,

b) między nierezydentami,

c) między rezydentami będącymi osobami fizycznymi, w zakresie niezwiązanym z

działalnością gospodarczą.

32. W świetle art. 3 ust. 1 i art. 9 powołanej ustawy dozwolony obrót dewizowy mógł polegać tylko i wyłącznie na zawarciu bądź zawarciu i wykonaniu umowy, która przewidywała rozliczenia w wartościach dewizowych, tj. przewidywała przeniesienie wartości dewizowych pomiędzy stronami. Tymczasem, w przedmiotowej sprawie wszelkie rozliczenia pomiędzy stronami były dokonywane w PLN, pomiędzy stronami nie dochodziło do faktycznych transakcji walutą obcą. Bank nie wypłacił powodowi świadczenia w walucie obcej, a jedynie wypłaconą kwotę kredytu w PLN wyraził w (...). Nadto, powodowie dokonywali spłaty rat w PLN. Nie sposób zatem uznać, aby zachodził wyjątek o jakim mowa w Prawie dewizowym. Ponadto, z uwagi na naruszenie równowagi kontraktowej poprzez zatajenie przed konsumentem istotnych informacji dotyczących zasad ustalania wysokości zobowiązania, o jakich szczegółowo mowa powyżej, należało uznać, że pozwany naruszył zasady uczciwości i lojalności kontraktowej. Tym samym umowę należało uznać również za nieważną z uwagi na naruszenie zasad współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.).

33. W związku z powyższym Sąd uznał, że umowa kredytowa jest nieważna. Skutkiem nieważności umowy jest obowiązek zwrotu wzajemnych świadczeń stron. W niniejszej sprawie powodowie domagali się jedynie zwrotu nadwyżki w zakresie czterech rat wymagalnych w okresie od 15 października 2008r. do 15 stycznia 2009r.

34. Sąd nie znalazł podstaw do wzajemnego rozliczenia stron. Stosownie do koncepcji określanej jako teoria dwóch kondykcji każde roszczenie o wydanie korzyści należy traktować niezależnie, a ich kompensacja jest możliwa tylko w ramach instytucji potrącenia. Oznacza to, że jeśli w wyniku zawarcia umowy każda ze stron spełniła świadczenie na rzecz drugiej strony, to w przypadku nieważności umowy, bądź też w przypadku upadku/unieważnienia umowy z uwagi na niemożność jej utrzymania po wyeliminowaniu postanowień abuzywnych, każda z nich ma własne roszczenie o zwrot spełnionego świadczenia – bank o zwrot kwoty przekazanej kwoty pożyczki, a pożyczkobiorca o zwrot świadczeń spełnionych na rzecz banku w wykonaniu umowy pożyczki bankowej. Rozliczenie nieważnej umowy na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu jest czystym restytucyjnym zwrotem tego, co świadczone. Oczywiście nie ma przeszkód do wzajemnego potrącenia świadczeń, ale tylko wówczas, gdy jest to wynikiem woli obu stron, bądź też jednej strony – składającej oświadczenie o potrąceniu i zgłaszającej procesowy zarzut potrącenia (por. wyrok

Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2019r., V ACa 490/18, L.). W przedmiotowej sprawie strona pozwana nie podniosła zarzutu potrącenia. Tym samym może dochodzić zwrotu spełnionego świadczenia w odrębnym postępowaniu.

35. Roszczenie powodów jest częściowo przedawnione. Jak wskazano powyżej roszczenie dotyczyło zwrotu nadpłaconych części rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych odpowiednio w dniu 15 października 2008r. oraz 17 listopada 2008r. Jak natomiast wskazuje się w doktrynie w wypadku *conditio sine causa* roszczenie zwrotne powstaje od razu w chwili spełnienia świadczenia, bo już w tym momencie spełnione są wszystkie przesłanki zwrotu (por. K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IIIA. Zobowiązania. Część ogólna, Warszawa 2017, s. 464). Nie budzi przy tym wątpliwości, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy i zgodnie z art. 455 k.c. do wymagalności roszczenia konieczne jest wezwanie do zapłaty przez wierzyciela. Zgodnie z art. 120 § 1 k.c. bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Zatem, w świetle powołanego przepisu przy ww. kondycji najwcześniejszym możliwym terminem wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia była chwila przypadająca niezwłocznie po powstaniu uprawnienia do zwrotu, które – jak wskazano powyżej – powstało z chwilą zapłaty raty. Powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie również w orzecznictwie (por. wyrok SN z dnia 16 grudnia 2014r., III CSK 36/14, OSNC 2016 Nr 1 poz. 5). Roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia nie ma charakteru okresowego, a zatem zastosowanie znajduje 10 – letni termin przedawnienia. Zważywszy, iż pozew został wniesiony w dniu 5 grudnia 2018r. to niewątpliwie przedawnieniu uległo roszczenie o zwrot dwóch rat wymagalnych z dniem 15 października 2008r. oraz z dniem 17 listopada 2008r.

36. Na uwzględnienie ostatecznie zasługuje żądanie zwrotu nadpłaconych części rat kapitałowo – odsetkowych uiszczonych odpowiednio w dniu 15 grudnia 2008r. ($5.883,93 \text{ zł} - 4.664,38 \text{ zł} = 1.219,55 \text{ zł}$) oraz 15 stycznia 2019r. ($5.733,88 \text{ zł} - 3.964,51 \text{ zł} = 1.769,37 \text{ zł}$). Łącznie zwrotowi podlega kwota 2.988,92 zł. Powodowie zażądali zwrotu tej należności po połowie. Wobec precyzyjnego i ścisłego określenia żądania, poprzez odniesienie żądania do konkretnych rat, Sąd nie mógł uznać, że kwoty 647,28 zł i 1170,19 zł (wskazane jako nadpłata za październik i listopad 2008r.) mogą zostać zaliczone na poczet rat za pozostałe miesiące objęte żądaniem pozwu. Stanowiłoby to bowiem naruszenie art. 321 § 1 kpc, którym Sąd jest bezwzględnie związany.

37. Mając powyższe na uwadze na mocy art. 410 § 1 i § 2 k.c., art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów kwotę po 1.494,46 zł. Nadto, na mocy art. 455 k.c. w zw. z art. 481 § 1 i § 2 k.c., od zasądzonej kwoty Sąd przyznał odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 9 sierpnia 2018r. do dnia zapłaty. Zważyć bowiem należy, iż powodowie wezwali pozwanego do zapłaty pismem z dnia 24 lipca 2018r. wyznaczając mu siedmiodniowy termin do zapłaty. Wezwanie zostało doręczone w dniu 1 sierpnia 2018r., a zatem roszczenie stało się wymagalne z dniem 9 sierpnia 2018r. W pozostałym zakresie, z uwagi na uwzględnienie zarzutu przedawnienia, powództwo podlegało oddaleniu, o czym sąd orzekł na mocy powołanych powyżej przepisów a contrario oraz art. 117 k.c.

KOSZTY PROCESU

38. O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 100 kpc i rozliczył je stosunkowo, uznając, że powodowie wygrali niniejszy spór w 60 %, zaś pozwany w 40 %. Na koszty poniesione przez powodów składały się: opłata sądowa od pozwu (241 zł), opłata za czynności fachowego pełnomocnika (900 zł) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa (2 x 17 zł) tj. łącznie kwota 1.175 zł, z czego należy im się zwrot kwoty 705 zł. Należne koszty zasądzono na podobnej zasadzie, jak roszczenie główne, tj. po połowie na rzecz każdego z powodów tzn. w kwocie po 352,50 zł. Natomiast, na koszty strony pozwanej składały się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 917 zł, przy czym należy jej się od przeciwnika zwrot kwoty 366,80 zł.